

Korte uitleg Handhavingsbeleid Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)

Inleiding

Waarom is er Arbowetgeving?

Veilig en gezond werken wil iedereen. Daarom is er de Arbowetgeving. Deze bestaat uit drie onderdelen: de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet), het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit) en de Arbeidsomstandighedenregeling (Arboregeling). Hierin worden regels en verplichtingen voor werkgevers en werknemers in algemene zin beschreven. Oftewel wat zijn de regels waaraan je je moet houden. Dit kan per sector of branche verschillen. Daarom bestaan er Arbocatalogi. Hierin staan per branche (bijvoorbeeld bakkers, garagebedrijven, of magazijnen) heel concrete afspraken over veilige manieren van werken.

Wat doet de Inspectie SZW?

De Inspectie SZW controleert onder meer of er veilig en gezond gewerkt wordt. Als er onveilige of ongezonde werkomstandigheden zijn kan de Inspectie SZW bijvoorbeeld maatregelen eisen, een boete geven of het werk stilleggen. Dit heet 'handhaven'.

Hoe en wanneer de Inspectie handhaaft, is opgeschreven in het handhavingsbeleid.

De regels en afspraken over dit handhavingsbeleid staan in de 'Beleidsregel Boeteoplegging Arbowetgeving'.

Hieronder wordt meer verteld over:

- De onderdelen van de Arbowetgeving
- Welke soorten overtredingen de Inspectie SZW kent
- Hoe de Inspectie SZW handhaaft en wat dat voor gevolgen kan hebben.

Wat staat waar?

Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)

Hierin staan algemene bepalingen (dat wil zeggen: de grote lijnen) over hoe het arbobeleid in bedrijven eruit moet zien. Er staan enkele concrete regels in (zoals de meldingsplicht van arbeidsongevallen). Het meeste wordt echter uitgewerkt in het Arbobesluit en de Arboregeling.

Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit)

Dit is een eerste uitwerking van de Arbowet. Dit besluit bevat de regels waar alle werkgevers en werknemers zich aan moeten houden om arbeidsrisico's tegen te gaan. Deze regels voor veilig en gezond werken zijn dus verplicht.

Voor bijzondere sectoren/bedrijven en voor bijzondere categorieën werknemers (bijvoorbeeld jongeren of zwangere vrouwen) staan er ook nog afwijkende en aanvullende regels in.

Arbeidsomstandighedenregeling (Arboregeling)

Dit is een verdere uitwerking van het Arbobesluit. Er staan concrete voorschriften in. Bijvoorbeeld de eisen die gelden voor arbeidsmiddelen, of hoe bepaalde gevaarlijke stoffen moeten worden gemeten. Ook deze regels zijn verplicht voor werkgevers en werknemers.

Arbocatalogus

In een arbocatalogus staan afspraken tussen werkgevers-en werknemersorganisaties over de wijze waarop zij invulling geven aan de doelvoorschriften van de Arbowetgeving. Er staan maatregelen, methoden, technieken en manieren en goede praktijken in die bijdragen aan veilig en gezond werken en de risico's zoveel mogelijk wegnemen binnen een specifieke branche (bijvoorbeeld industriële bakkerijen, timmerindustrie, Open Teelten, carrosserie-branche, etc).

De Inspectie SZW toetst een arbocatalogus op basis van de beleidsregel arbocatalogus 2019. Bij goed resultaat is de arbocatalogus 6 jaar geldig. Indien er een 'goed' getoetste arbocatalogus is, en een bedrijf werkt niet volgens die arbocatalogus en past ook geen vergelijkbare aanpak toe, dan zal de Inspectie SZW een waarschuwing geven, onder verwijzing naar de maatregelen in die arbocatalogus.

Beleidsregel Boeteoplegging Arbowetgeving

Hierin staat hoe de Inspectie SZW handhaaft wanneer een overtreding wordt geconstateerd.

Er staat ook een lijst in met alle overtredingen waarvoor een boete gegeven kan worden.

Handhavingsbeleid: Welke overtredingen zijn er en wat doet de Inspectie SZW bij een overtreding?

De Inspectie SZW kent 5 soorten overtredingen met betrekking tot de Arbowetgeving'.

Deze overtredingen verschillen in ernst. De Inspectie SZW reageert er dus ook verschillend op.

Hieronder staan de vijf soorten overtredingen. De zwaarste en ernstigste soort overtreding staat als eerste, daarna volgen de minder zware overtredingen.

Strafrechtelijke overtredingen

Dit betreft overtredingen waarbij meestal sprake is van bewuste nalatigheid of opzet, en waarbij ook vaak sprake is van dodelijke of levensbedreigende werkomstandigheden. Constatering hiervan kan leiden tot het opmaken van een proces-verbaal. Dit kan leiden tot bijvoorbeeld een boete of gevangenisstraf.

- i** Voorbeeld overtreding: een werkgever weet dat er onveilige situatie is in een bedrijf maar doet daar niets aan. Als hierdoor een ongeval plaatsvindt kan er een proces-verbaal worden opgesteld.
- i** Voorbeeld overtreding: het negeren van een bevel tot stillegging. Dat wil zeggen dat er nog steeds wordt gewerkt, ook al heeft een inspecteur geconstateerd dat het zó onveilig is dat hij heeft bevolen dat het werk gestopt moet worden. Ook dan kan een proces-verbaal worden opgesteld.
- i** Proces-verbaal: dit is een officieel verslag van een opsporingsambtenaar, bijvoorbeeld een inspecteur van de Inspectie SZW (die ook buitengewoon opsporingsambtenaar is) of de politie. Hierin staat alle belangrijke informatie over de overtreding. De opsporingsambtenaar stuurt het proces-verbaal naar het Openbaar Ministerie. Als het nodig is stuurt hij ook andere documenten mee.
Bij het Openbaar Ministerie (OM) beoordeelt de officier van justitie alle informatie en besluit wat er verder moet gebeuren: Strafrechtelijk gaan vervolgen, of niet? Zo ja, dan wordt de zaak aan de rechter voorgelegd. De rechter kan besluiten tot vrijspraak of een veroordeling. Als iemand veroordeeld wordt, kan de rechter een straf opleggen. Dit kan een boete zijn, een gevangenisstraf of een ander soort straf.
In uitzonderlijke gevallen kan het OM zelf een straf opleggen zonder tussenkomst van de rechter. Dit heet een strafbeschikking.

Ernstige Overtredingen

Meestal gaat het hier om dodelijke of levensbedreigende werkomstandigheden. Dit zijn overtredingen waarvoor een proces-verbaal of een boete kan volgen.

- i** Voorbeeld overtreding: wanneer een werkgever of zelfstandige expres heeft gewerkt op een manier waardoor iemand is overleden door een arbeidsongeval. Of juist iets niet heeft gedaan waardoor dit arbeidsongeval kon gebeuren.
- i** Voorbeeld overtreding: Het op onjuiste wijze werken met gevaarlijke stoffen zoals asbest of bepaalde chemische stoffen kan als Ernstige Overtreding gezien worden. Om welke stoffen en situaties het gaat staat in het Arbobesluit.

Zware Overtredingen (ZO)

Dit zijn meestal overtredingen waarbij er meestal een ernstig gevaar voor personen is bij de werkzaamheden. Dit betekent dat iemand zwaar gewond kan raken of zelfs kan overlijden. Er wordt dan een boeterapport opgesteld en vaak volgt dan een boete. Meestal legt de

Inspecteur van Inspectie SZW het werk ook direct stil: Er mag dan niet meer gewerkt worden totdat de juiste maatregelen zijn genomen om het gevaar weg te nemen.

- i** Voorbeeld overtreding: een werknemer werkt bij de dakrand op het dak van een flatgebouw zonder dat hij aangelijnd is en zonder dat er andere maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat hij naar beneden kan vallen.

De inspecteur kan ook een gevaarlijke situatie aantreffen terwijl er op dat moment niet gewerkt wordt. Werken mag dan pas weer als de juiste maatregelen zijn genomen zodat er veilig gewerkt kan worden. Er wordt dan echter geen boete gegeven.

- i** Voorbeeld overtreding: Er is niemand aanwezig op het dak, maar alles staat klaar om te gaan werken en er zijn geen maatregelen tegen vallen aanwezig, en ook is er geen mogelijkheid om aan te lijnen.

Overtreding waarvoor Direct een Boete volgt (ODB)

Deze overtredingen zijn minder zwaar dan de Zware Overtredingen, maar er wordt wel direct een boeterapport opgesteld en hieruit volgt een boete. Het betreft overtredingen die de onveiligheid van werknemers vergroten of maken dat de Inspectie SZW haar werk niet goed kan doen. Het gaat hier om feiten met betrekking tot:

1. Werknemers zijn niet opgeleid om bepaalde gevaarlijke werkzaamheden goed te kunnen doen.
 - i** Voorbeeld: iemand bedient een torenkraan zonder hiervoor opgeleid te zijn.
2. Er zijn geen handelingen of maatregelen genomen om risico's kleiner te maken.
 - i** Voorbeeld: een bedrijf heeft geen schriftelijke Risico-Inventarisatie en Plan van Aanpak.
3. Bepaalde verplichte meldingen zijn niet gedaan aan de Inspectie SZW.
 - i** Voorbeeld: een bedrijf heeft niet gemeld te starten met een asbestsanering of heeft een arbeidsongeval niet gemeld.
4. Onmisbare basisvoorzieningen zijn niet aanwezig.
 - i** Voorbeeld: Een bedrijf wil op een locatie asbest gaan verwijderen maar heeft geen rapport waarin staat welk soort asbest het betreft en waar er asbest is gevonden op die locatie. Het bedrijf weet dus niet wat het aan zal treffen.

Overige Overtredingen (OO)

Dit zijn lichte overtredingen. Na constatering zal de inspecteur een eis stellen (wat de werkgever moet doen om het gevaar weg te nemen) of een waarschuwing geven.

- i** Voorbeeld overtreding: Een bedrijf heeft niet gezorgd voor specifieke voorlichting en onderricht als werknemers worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen.

Herinspectie

Als de Inspectie SZW een overtreding heeft geconstateerd komt zij vaak binnen een bepaalde periode terug om na te gaan hoe het er nu voor staat. Dit heet een herinspectie.

Als de Inspectie SZW in een bepaalde periode dezelfde overtreding constateert, of een die erop lijkt, gaat de Inspectie SZW strenger reageren. Zo'n periode heet recidivetermijn, en is voor de meeste overtredingen 5 jaar, maar 10 jaar bij de ernstige overtredingen. Ook wordt dan geïnspecteerd op relevante aspecten van de arbozorg in het bedrijf.

Hieronder staat in een tabel hoe de Inspectie SZW steeds een stapje strenger reageert.

Eerste overtreding:	Tweede (zelfde/er op lijkende) overtreding:	Derde (zelfde/er op lijkende) overtreding:
Waarschuwing of eis (geen boete)	→ Boeterapport (nu wel een boete) + Inspectie Arbozorg	→ Boeterapport (hogere boete) waarschuwing dat een volgende keer het werk stil gelegd kan worden
Boeterapport (boete)	→ Boeterapport (hogere boete) + Inspectie Arbozorg+ waarschuwing dat een volgende keer het werk stil gelegd kan worden	→ Boeterapport (nog hogere boete) + Stillegging van het werk i.v.m. recidive ^{1,2}
Proces-verbaal	→ Proces-verbaal + Inspectie Arbozorg + waarschuwing dat een volgende keer het werk stil gelegd kan worden ¹	→ Proces-verbaal + Stillegging van het werk i.v.m. recidive ^{1,2}

¹ Recidive = herhaalde overtreding, wanneer weer (bijna) dezelfde overtreding begaan is.

² Een bedrijf kan hiervoor maximaal 3 maanden worden stilgelegd.

Overige manieren van handhaven van de Arbowet

De Inspectie SZW kan ook tot andere vormen van handhaven overgaan:

Stilleggen van het werk:

Als er ernstig gevaar voor personen is (iemand kan zwaar letsel oplopen of overlijden), dan kan de inspectie altijd (per direct) het werk stilleggen.

Last onder Bestuursdwang (LoB):

Als een bedrijf bij herhaling de vereiste maatregelen niet doorvoert, kan in het uiterste geval de Inspectie SZW die maatregelen zelf (laten) uitvoeren en het bedrijf verplichten hiervoor te betalen.

i meer weten? → zie: <https://www.inspectieszw.nl/inspectie-szw/sancties-en-handhavingsmethoden/dwangmaatregelen>

Last onder Dwangsom (LoD):

Als een bedrijf de vereiste maatregelen niet doorvoert kan de Inspectie SZW een last onder dwangsom opleggen: voor elke periode (bijvoorbeeld een dag, een week of een maand) dat het bedrijf niet in actie komt, moet het dan een bedrag betalen. Bijvoorbeeld € 5000,- voor elke week dat het er langer over doet om de maatregelen door te voeren.

i meer weten? → zie: <https://www.inspectieszw.nl/inspectie-szw/sancties-en-handhavingsmethoden/dwangmaatregelen>.

Meer lezen over dit onderwerp?

Wilt u meer lezen over dit onderwerp?

- Op de website van de Inspectie SZW (<https://www.inspectieszw.nl/>) staat meer en uitgebreidere informatie over de onderwerpen die in dit document zijn besproken.
- Ook op www.arboportaal.nl kunt u meer verdiepende informatie vinden onder het kopje 'Arbowetgeving' (<https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/arbowetgeving>).
- De volledige wetteksten kunt u inzien op: <https://wetten.overheid.nl/zoeken>.

Colofon

Inspectie SZW
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

© Rijksoverheid | Oktober 2020